

NAAR EEN DEMEDICALISERING & RESOCIALISERING VAN DE PEDAGOGIEK

Micha de Winter
Universiteit Utrecht

WAT IS HET PROBLEEM?

- ▶ Niet de ouders, maar de pedagogen lijken het opvoeden verleerd
- ▶ Immers: opvoeding is getransformeerd tot het behandelen van individuele gedragsproblemen
- ▶ Met behulp van effectieve interventies
- ▶ Het 'stoornis-denken' is dominant
- ▶ Het sociale (gemeenschaps) karakter van opvoeding past niet binnen medisch/klinisch model

REMEDIE: HERPEDAGOGISERING VAN DE PEDAGOGIEK

- ▶ Pedagogiek gaat over opvoedingsrelaties
- ▶ Pedagogiek gaat over normatieve kwesties
- ▶ Pedagogiek gaat over opvoedingsidealen
- ▶ Pedagogiek gaat over de samenleving: burger leren worden
- ▶ Pedagogiek gaat over identiteit: jongeren begeleiden in hun zoektochten
- ▶ Pedagogiek gaat over sociale verantwoordelijkheid voor de opvoeding
- ▶ Pedagogiek gaat over samenhang van verschillende opvoedingsdomeinen
- ▶ Pedagogiek gaat over Hoop & Perspectief bieden (Dasberg)
- ▶ Pedagogiek is een positief georiënteerde handelingswetenschap

(HERMANN'S, 2009: HET OPVOEDEN VERLEERD)

Tabel 1. Groeicijfers specialistische zorg voor de jeugd en zijn opvoeders

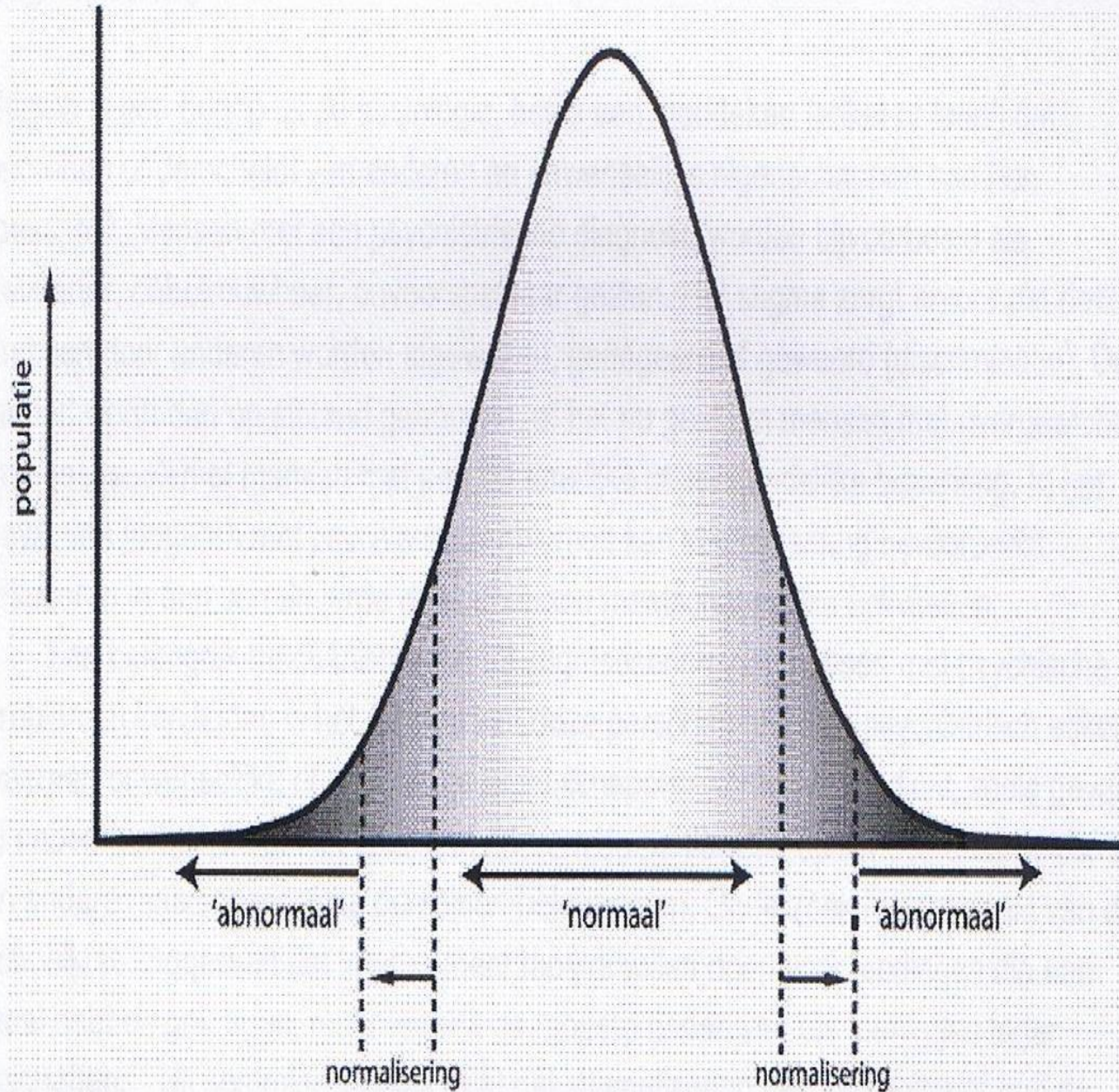
Voorzieningen	Aantal kinderen in 2006 of 2007, tenzij anders vermeld	Toename	Gemiddelde toename per jaar in gemeten periode
Aanmeldingen Bureaus Jeugdzorg ⁴	82.268	Sinds 2004: 58%	19%
Geïndiceerde Jeugdzorg ⁵	77.827	Sinds 1997: 104%	10%
Contacten Advies- en Meldpunten Kinder mishandeling ⁶	50.575	Sinds 2004: 48 %	16%
Jeugd Geestelijke Gezondheidszorg ⁷	194.400	Sinds 2003: 16%	4%
Kinderen met een Jeugdbeschermingsmaatregel ⁸	42.864	Sinds 2004: 31%	10%
Jeugdreclasseringsmaatregel ⁹	20.812	Sinds 2004: 64%	21%
Geïndiceerd speciaal (basis)onderwijs ¹⁰	235.000	Sinds 2000: 14%	2%
Politiecontacten jeugdigen ¹¹	32.237 (2005)	Sinds 2002: 35%	12%
Verblijf in Justitiële jeugdinrichting ¹²	7.086	2003-2007: 11%	3%

PROBLEMATISERING

- ▶ Instroom Wajong: van 7000 (2001) naar 17000 (2010)
- ▶ Grote jaarlijkse stijging psychofarmaca bij jeugdigen (nu 1:20 gebruikt)
- ▶ Aantal recepten voor ADHD in 5 jaar verviervoudigd (methylfenidaat)
- ▶ Dyslexie: 3,6% als zodanig gediagnostiseerd, een veelvoud heeft dyslexie-verklaring
- ▶ Rugzakjes van 2003-2014: verviervoudigd
- ▶ Indicaties speciaal onderwijs: verdubbeld sinds 2003
- ▶ Toename kosten 'onderwijs-zorg': 0,5 miljard (1997) > 3,7 miljard (2014)

7
8

Figuur 1 Verdeling van ADHD kenmerken over een populatie en het effect van normalisering op de afkappunten van wat als normaal wordt beschouwd.

WAAR GAAN HEDENDAAGSE PEDAGOGISCHE DISCUSSIES OVER?

- ▶ Gedrag (Supernanny's, TripleP, Positive Behaviour Support etc.)
 - ▶ Doel: bevorderen gewenst (?) gedrag
- ▶ Problemen/risico's
 - ▶ Doel: 'normaliteit' bevorderen
- ▶ Hard (Tijgermoeders) versus Soft (geweldloos opvoeden)
 - ▶ Doelen ouders versus gevoelens vh kind
- ▶ Ontsporing (drugs/drank/criminaliteit, radicalisering etc.)

WE KIJKEN VOORAL 'INSTRUMENTEEL'

- ▶ What works..? Als er maar wetenschappelijke evidentie is..
- ▶ Te weinig stellen we ons de vraag: waar gaat het in het opvoeding & onderwijs eigenlijk om, wat willen we bereiken?
- ▶ Impliciete doelen: gezeglijkheid, mondigheid, geluk..
- ▶ Voorbereiding op consumentisme & calculerend burgerschap

VERSTERKEN VAN PEDAGOGISCH DISCOURS

- ▶ Wij zijn (oa in onderwijs en jeugdzorg) steeds klinischer gaan denken over kinderen
- ▶ Daarmee is het pedagogische denken op de achtergrond geraakt: zorg verdringt opvoeding Passend Onderwijs en transformatie Jeugdzorg kúnnen in potentie deze systeemfout herstellen, maar dat is niet vanzelfsprekend
- ▶ Dat lukt alleen als we opvoeding, ontwikkeling & context van het kind (en dus niet slechts 'het kind') centraal stellen.
- ▶ Cruciaal: sociale netwerken, participatie, betrokkenheid, inclusie

NATIONAL BOOK AWARD WINNING AUTHOR OF
THE NOONDAY DEMON

FAR FROM
THE TREE

PARENTS, CHILDREN, AND THE
SEARCH FOR IDENTITY

ANDREW SOLOMON

CRUCIALE VRAAG VOOR PEDAGOGEN:

HOE KIJKEN WE TEGEN 'AFWIJKINGEN' AAN

- ▶ Afwijking als stoornis, ziekte:
 - ▶ Diagnostiek & behandeling
 - ▶ Vroegsignalering
- ▶ Afwijking als 'neurodiversiteit'
 - ▶ Kinderen zijn per definitie verschillend
 - ▶ Niet elk verschil of beperking hoeft 'gerepareerd' te worden
 - ▶ Afwijking als identiteit: pedagogische en sociale support

OPVOEDING GAAT ERGENS OVER..

- ▶ In opvoeding gaat het om persoonlijke én maatschappelijke doelen
- ▶ Ofwel: polariteit tussen subjectieve verlangens van het kind en de vereisten van 'objectieve cultuurwereld' (oa Schleiermacher, 1964)
- ▶ De antinomieën der opvoeding (Hintjes ea)

INCLUSIEF BURGERSCHAP

- ▶ Op de loer liggen:
 - ▶ Wij-zij denken
 - ▶ Morele en sociale uitsluiting
 - ▶ Dehumaniseren
- ▶ Tenzij we kinderen het tegendeel leren:
 - ▶ Leren zien van overeenkomsten
 - ▶ Tegenstellingen is niet hetzelfde als uitsluiten
 - ▶ Humaniseren: het menselijke in de ander

HANNAH ARENDT: "ENLARGED MENTALITY"

- ▶ Om over anderen te kunnen oordelen en om diversiteit te kunnen 'waarderen'
- ▶ moeten mensen verbeeldingskracht ontwikkelen:
- ▶ 'to go visiting' in the thoughts of others
- ▶ Alleen op die manier kan worden vermeden dat de 'waarheden' van sommigen verworden tot totalitarisme.

OPVOEDEN IS ÓÓK WEERSTAND BIEDEN

- ▶ engagement with and commitment to the public domain implies "a certain discipline" and "a certain self-restraint" which does not come naturally but has to be "learned and then internalized, sometimes painfully" (Marquand, cit. Biesta)
- ▶ transformation of individual **'wants'** into collective **'needs'** (Heller & Feher 1989)
- ▶ maw: opvoeden ≠ onderhandelen

DE PEDAGOGOOG ALS COMPETENTE REBEL

- ▶ Tijd voor 'Rethinking Pedagogy'
- ▶ Misschien overschaduwde het 'rendementsdenken' en consumptisme ook de pedagogiek (toetsingsdwang, normaliteit, opbrengstgericht onderwijs..)
- ▶ Leren leidt niet vanzelf tot kritisch denken (o.a. Koningsberger)
- ▶ Terwijl de samenleving wellicht juist wacht op 'competente rebellen'..

